

5 באפריל 2011

לכבוד
מר יהודה וינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה
משרד המשפטים
ירושלים

א' נ',

הנדון: שימוש פסול בחקירות שב"כ כדי להניא אזרחים מפעילות פוליטית לגיטימית

סימוכין: פנייתנו מיום 31.12.09; תשובתו של עו"ד רז נזרי מיום 9.6.10

וכן פנייתנו הנוספת בעניינו של מר כ' מיום 4.8.10, תשובתה של גב' ניקה שטיינהוף מיום 9.8.10

בהמשך להתכתבות שבסימוכין, ולאחר שבחנו את הסוגיה העקרונית העולה ממנה באופן מעמיק, אני מתכבדים לפנות אליך שוב כדלקמן:

1. ראשית, עד היום, על אף הזמן הרב ביותר שחלף, פנייתנו בעניינו של מר כ' טרם נענתה.

2. שנית, מההתכתבויות וממידע ותלונות שממשיכים להגיע אלינו עולה הצורך הדחוף בבחינה נוספת של מהות וגבולות סמכות השב"כ לזמן אנשים לשיחות בקשר עם מחאה ופעילות פוליטית. כפי שיפורט להלן, נראה כי תלונותיהם של מר סידאווי ומר כ' הם רק בגדר קצה הקרחון של השיטה הפסולה הנוהגת, של ניסיון לאסוף מידע על פעילים ולהרתיע מחאה שאיננה נושאת חן בעיני השלטון או הרוב הפוליטי, באמצעות "שיחות אזהרה" מסוגים שונים. לאור הפגיעה החמורה בזכויות יסוד חוקתיות הטמונה בכך, וההשפעה ההרסנית שיש לכך על הדמוקרטיה הישראלית, יש לפעול לאלתר למיגור שיטה זו ולהבהרת סמכויות השב"כ בכל הנוגע לזימון פעילים פוליטיים ל"תחקורים".

"שיחות אזהרה" – דפוס חוזר ונשנה

3. בתשובתו של עו"ד נזרי מיום 9.6.10 הוא ציין, כי "שלא כנטען...פעילותו הפוליטית של הנדון לא נדונה כלל במהלך התחקור, וממילא אין בסיס לטענה לפיה תכלית התחקור הייתה 'להראות למר סידאווי כי 'שמים עליו עין', ולהרתיע אותו ממעורבות חברתית ופוליטית". כמפורט בהרחבה בפנייתנו, מר סידאווי תיאר בפרוטרוט בתלונתו את השאלות הרבות שהופנו אליו בשיחה, אשר נגעו באופן ישיר לפעילותו הפוליטית. דברים דומים במהותם עולים באופן מובהק מתלונתו של מר כ'.

4. כפי שעולה מפרסומים רבים שהיו בתקופה האחרונה באמצעי התקשורת ובאינטרנט, ומעודויות נוספות שהגיעו אלינו, הפרקטיקה של זימון פעילים לחקירות לגבי פעילות פוליטית, במהלכן מובהר להם כי "שמים עליהם עין", היא פרקטיקה רווחת. על אף

ההבדלים הקיימים בין המסגרות השונות בהן מתקיימות שיחות מסוג זה, הדפוס החוזר הוא של ניסיון מובהק לתשאל את ה"נחקר" אודות עמדותיו ופעילותו הפוליטיות, לקבל ממנו מידע על פעילים נוספים, ולהבהיר לו באופן שאינו משתמע לשתי פנים, כי בשב"כ יודעים על פעילותו ועוקבים אחריה.

5. לעיון מצ"ב שני תצהירים מפעילי שמאל, אשר זומנו לשיחות אזהרה דומות באופיין עם אשת שב"כ בשם "רונה" בקשר עם מחאות פוליטיות בהן השתתפו.

6. כך, למשל, מתאר ר', פעיל ב"אנרכיסטים נגד הגדר" ובתנועת ה-BDS, כיצד ניסתה "רונה" ליצור איתו קשר, וכיצד לאחר שניתק את השיחה הטלפונית עמה, היא באה לדבר איתו כשהיה נתון במעצר בגין הפגנה, בה כלל לא השתתף:

"ביום 28 בפברואר 2010 בבוקר קיבלתי שיחת טלפון ממישהי שהזדהתה כ"רונה מהשב"כ" וביקשה שאגיע לשיחה. אמרתי לה שאם רוצים להזמין אותי לשיחה שיגיעו לזמן אותי באופן אישי ולא בטלפון וניתקתי את השיחה. ב-6 ביוני 2010 נעצרתי במהלך השתתפות בהפגנה בבית ג'אלה. במהלך החקירה בתחנת עציון... קיבל החוקר כמה טלפונים מהשב"כ והוא הסביר לי שהשב"כ רצה להגיע לדבר איתי וביקשו ממנו לעכב את שחרורי, אבל הוא הסביר להם שלא יוכל להחזיק אותי במעצר כיוון שמאוחר... בלילה של 8 לינואר 2011 התארגנה משמרת מחאה מול בית השגריר האמריקאי בהרצליה. הייתי עדיין בתל אביב כשהמשמרת התחילה ובסופו של דבר לא הספקתי כלל להשתתף בה כי הגעתי באיחור... התכוונתי להצטרף לרכב של אחד החברים שחזר לתל אביב, ואז כשהיינו ברכב, עצרה לידנו ניידת משטרה ועצרה אותנו... בלילה המעצר נחקרתי ולמרות שהסברתי שכלל לא הייתי נוכח בהפגנה הוארך מעצרי וכך גם מעצרים של 10 האחרים... בצהריים הגיעה לתחנת המשטרה רונה מהשב"כ וביקשה לדבר איתי ועם שתי פעילות נוספות שהיו עצורות יחד איתי. נכנסתי לשיחה עם רונה. היא שאלה אותי איך היה בחו"ל ואמרתי לה "יופי"... שאלתי אותה אם זו חקירה והיא ענתה שזו לא חקירה אלא שיחה. הסכמתי לשבת ולהקשיב בלבד. היא אמרה לי שכל עוד אנחנו פועלים במסגרת החוק אין לשב"כ בעיה עם זה, אבל ברגע שנעבור על החוק, הם י"היו על הגב שלנו". היא אמרה שהיא קיוותה לפגוש אותי במעמד אחר ולא כשאני עצור..."

7. גם נ', פעילה ב"אנרכיסטים נגד הגדר" ובארגון "פרופיל חדש", זכתה לביקור מ"רונה" כשנעצרה בקשר עם אותה הפגנה. השיחה התנהלה בחדר החקירות של תחנת המשטרה, בעוד נ' כבולה באזיקים. פרטי השיחה מתוארים בתצהיר, המצ"ב למכתב זה. בשיחה עם "רונה" נשאלה נ' שאלות אודות חייה האישיים, והובהר לה שהשב"כ מודע לפעילות שלה, ושם היא תפעל בניגוד לחוק או באופן המסכן את המדינה, הם ייכנסו לתמונה.

8. עדות נוספת קיבלנו מא', פעיל שמאל נוסף, אשר זומן אף הוא לשיחה בשב"כ. לדבריו, לפני כשנה הוא קיבל טלפון מ"רונה", אשר ביקשה כי יגיע לתחנת המשטרה בתל אביב, תוך שהבהירה כי מדובר בשיחה "ידידותית" ולא בחקירה. כשהגיע לתחנה, שוטר עשה עליו חיפוש על הגוף, ולאחר מכן "רונה" נכנסה לחדר, לבושה בבגדים אזרחיים. במהלך

שיחה שהתנהלה בנימוס רב, תוך שהובהר שהוא יכול לדבר באופן חופשי וכי לא יהיו "משמעויות" לדברים שיאמר, "רונה" חזרה והדגישה כי היא רוצה בטובתו, ולכן רוצה "להזהיר" אותו שמא יסתבך. וכך הוא מתאר את חוויתו:

"היא היתה מאד נחמדה ומנומסת במיוחד במהלך כל השיחה. היא אמרה שנעים לה להכיר אותי ושזו שיחה ידידותית לחלוטין. היא אמרה שאני יכול להגיד הכל באופן חופשי, שלדברים שאומר בשיחה לא יהיו משמעויות ושאינן חשש שהדברים שאומר יובילו למעצרים. היא הוסיפה שאני לא מוקלט ושהיא לא מתכוונת לרשום שום דבר שאני אומר. רונה אמרה לי, שהיא יודעת שיש לי הרבה מעצרים ושהגיע אליהם מידע שאני מסית וממריד ומתוך דאגה אלי היא קראה לי כדי להזהיר אותי. היא אמרה שהם יודעים ששותפים שלי לפעילות מנצלים את מה שאני עושה לקידום אינטרסים שלהם. רונה אמרה לי שהפעולות הלא חוקיות שלנו ידועות ושהיא רוצה בטובתי ומזהירה אותי כדי שלא אסתבך. במהלך השיחה רונה שאלה אותי כמה שאלות, אולם הבהרתי כי אינני מעוניין לענות. כך היא שאלה אם אני יכול לשער מי האנשים שמנסים לנצל את הדברים שאני עושה, והאם כשתקפתי כביכול שוטרים באירוע בגינו נעצרתי בפעם הקודמת עשיתי זאת כדי לעודד אנשים אחרים לעשות את זה. רונה אמרה לי שהיא בעד מה שאני עושה, היא בעצמה היתה מפגינה אם היתה יכולה ובנוגע לשייח ג'ארח היא אמרה שהיא ממש בעד הפעילות שלנו, אבל אמרה לי שאם אני אסית יהיו לזה השלכות. בסוף השיחה רונה הודתה לי מאד שבאתי ואמרה שהיא מקווה שנתראה שוב."

כעבור מספר חודשים קיבל אי' טלפון נוסף מ"רונה", ובשיחה דומה באופיה – אשר התנהלה הפעם בטלפון, לאחר שאי' מסר שאין ביכולתו להגיע לתחנה – "רונה" שבה והזהירה אותו שמא יעבור על החוק במסגרת פעילות מחאה, בה הוא משתתף.

9. גם הפעיל יונתן שפירא מתאר [במאמר שפורסם באתר 972mag](http://972mag.com)¹, שיחה "ידידותית" עם "רונה", בה נשאל על פעולות מחאה שונות בהן השתתף ועל עמדותיו הפוליטיות בנושאים שונים, השנויים במחלוקת ציבורית. תלונות על מעורבות השב"כ בחקירת ביטויים מימין – למשל, הנפת שלטים בידי טירוני חטיבת כפיר בטקס השבעה בכותל המערבי - [פורסמו אף הם](#)² לאחרונה ממש.

10. על רקע הדפוס המובהק, העולה מהתלונות ומהפרסומים שלעיל – דפוס של ניסיון חוזר ונשנה לתשאל פעילים על עמדותיהם, לאסוף עליהם מידע, ובד בבד להרתיעם ולהזהירם – טענת השב"כ שפעילותו הפוליטית של מר סידאווי "לא נדונה כלל" בשיחה עמו מצטיירת כחלולה במיוחד. חשוב להדגיש בהקשר זה, כי השב"כ לא הכחיש כלל בתשובתו את האזהרות הפטרוניות, שנמסרו למר סידאווי במהלך השיחה: "אגב הפגישה, ציין נציג השירות בפני מר סידאווי, כי מאזרח שומר חוק בגילו ובמעמדו, מצופה שלא ליטול חלק באירועים של הפרת חוק, ואף להפעיל את השפעתו על אחרים על מנת שאלה יימנעו מהפרת החוק בעצמם".

¹ <http://972mag.com/israeli-bds-activists-account-of-a-friendly-talk-with-the-shin-beit/>

² <http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/227/291.html>

מחאה פוליטית - פגיעה בביטחון המדינה או במוסדותיה הדמוקרטיים?

11. לעניין הבסיס המשפטי לפעילות השב"כ בהקשר זה, נטען בתשובתו של עו"ד נזרי, כי מר סידאווי "זומן לפגישה עם נציג שב"כ לשם בירור בנוגע למידע אשר ייחס לו מעורבות באירועי הפרת סדר אלימים. במהלך הפגישה האמורה, הופנו למר סידאווי שאלות שנועדו להזים או לאשש מידע זה..."

12. ברי, כי כאשר יש מידע הקושר בין אזרח לבין פעילות אלימה, ניתן לזמנו לחקירה במטרה, כדי לבדוק את הטענות ולשקול את העמדתו לדין פלילי. אולם מעבר לשאלה העובדתית, אם אכן היה מידע כזה במקרה דנן, הרי שכלל לא ברור מדוע חשד להשתתפות בהפגנה, הכוללת הפרת סדר, הוא מעניינו של השב"כ.

13. סעיף 7 לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 (להלן, "חוק השב"כ") קובע את ייעודי השב"כ כדלקמן:

"(א) השירות מופקד על שמירת ביטחון המדינה, סדרי המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו, מפני איומי טרור, חבלה, חתרנות, ריגול וחשיפת סודות מדינה, וכן יפעל השירות לשמירה ולקידום של אינטרסים ממלכתיים חיוניים אחרים לביטחון הלאומי של המדינה, והכל כפי שתקבע הממשלה ובכפוף לכל דין.
(ב) לענין סעיף קטן (א), ימלא השירות תפקידים אלה:
(1) סיכול ומניעה של פעילות בלתי חוקית שמטרתה לפגוע בביטחון המדינה, בסדרי המשטר הדמוקרטי או במוסדותיו..."

14. אכן, הפגנה הכוללת הפרות סדר עשויה להוות הפרה של החוק, ורשויות אכיפת החוק רשאיות לפעול נגד מי שנוטל בהן חלק. אולם אין כל קשר בין הצורך למנוע הפגנות אלימות לבין ענייני ביטחון המדינה, עליהם מופקד השירות. הטיפול בהפרות סדר אזרחיות אינו בגדר "סיכול ומניעה של פעילות בלתי חוקית שמטרתה לפגוע בביטחון המדינה, בסדרי המשטר הדמוקרטי או במוסדותיו".

15. זאת ועוד. כפי שהדגשנו בפנייתנו המקורית, בשל חשיבות חופש הביטוי והזכות להפגין, על הרשויות לפעול ברגישות רבה בטיפול בעבירות, הקשורות במחאה. בהקשר שלנו, רגישות זו מחייבת כי המשטרה והפרקליטות (ובמקרים המתאימים היועץ המשפטי לממשלה) – גופים הפועלים בפומבי ולא תחת מעטה של חשאיות – הם אשר יבדקו חשדות מסוג זה, וכי הטיפול בהם יהיה על פי הכללים המקובלים של הדין הפלילי. בלא כל קשר לשאלת מטרת הזימון, עצם קריאתו של פעיל פוליטי לשיחה בשב"כ, הנוגעת להשתתפותו באירועי מחאה, עלולה לייצר אפקט מצנן מסוכן. הקפדה על הליך שקוף בכל הנוגע לטיפול בעבירות ביטוי – הליך המושתת בראש ובראשונה על איזון זהיר בין הזכות לחופש הביטוי לצורך לשמור על הסדר – חיונית לדמוקרטיה.

16. עצם הניסיון של השב"כ "לאשש או להזים" חשדות, הנוגעים לפעילות מחאה באמצעות "שיחה ידידותית" בשב"כ – שיחה בה "אגב" כך גם מעמידים את האזרח על ה"ציפיות" השונות שיש ממנו – יש בו כדי לגרוע ממעמדו של אדם כאזרח חופשי במדינת חוק. בהקשר זה, הטענה (המובאת בתשובתו של עו"ד נזרי) כי הזימון איננו "אוטומטי", אלא נערך לאחר שנלקחו בחשבון פרמטרים כגון "גילו" ו"מצבו הבריאותי" של האדם – להבדיל, למשל, מהפגיעה האפשרית בזכויותיו החוקתיות – אך מבחירה ביתר שאת את התפיסה הפסולה, המונחת ביסוד שיטה זו.

17. דווקא ההגנה על "סדרי המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו" מחייבת שמירה על **הבחנה ברורה וחדה** בין מחאה פוליטית (אף כזו החורגת מגבולות החוק או הגולשת לאלימות) לבין המושגים "חתרנות" ו"ביטחון המדינה". היא מחייבת כי רשויות אכיפת החוק - לרבות השב"כ – יימנעו מהתנהלות, הפוגעת ביכולת וברצון הציבור לקיים שיח פוליטי מעמיק, נוקב, משוחרר וחיוני. עצם הטיפול בנושאים כגון דא בידי השב"כ משדר את המסר המסוכן, כי הפגנות והתבטאויות פוליטיות נתפסות על ידי המדינה כ"חתרניות" או כאיומים על הביטחון. ניסיונות ה"אזהרה" החוזרים, המתוארים בתלונות שלעיל, משדרים אף הם את המסר הפסול, שמי שמשתתף במחאה לא פופולארית "נמצא על הכוונת".

"חתרנות" וביטוי פוליטי

18. כידוע – וכפי שאף עולה מהמקרים הנוספים המתוארים לעיל – אף בהעדר **כל מידע או חשד**, המצביע על פי טענת מאן דהוא על חשד להפרת החוק, השב"כ רואה את המעקב אחר פעילות פוליטית חוקית כחלק מתפקידו.

19. התכתבנו עם קודמך בתפקיד בעניין זה ממש, בעקבות תגובה שנתן השב"כ לעיתון פסל-אלמקאל, לפיה הוא רואה עצמו מחויב "לסכל פעילות חתרנית של גורמים המעוניינים לפגוע באופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, אף אם פעילותם מתבצעת באמצעות כלים אותם מעמידה הדמוקרטיה, וזאת מכוח עיקרון 'הדמוקרטיה המתגוננת'" (ראה פנייתנו מיום 20.3.07, ההתכתבות מצ"ב לנוחיותך). בתשובה מיום 20.5.07 קיבלנו מעו"ד נזרי את עמדתו המפורטת של השב"כ בעניין, תוך שהובהר כי עמדה זו מקובלת על היועמ"ש דאז.

20. על פי עמדה זו, "חתירה" לשינוי ערכי היסוד של המדינה, תוך ביטול אופיה הדמוקרטי או היהודי, יכולה להיחשב "חתרנות", גם אם היא נעשית בכלים דמוקרטיים לחלוטין ותוך שמירה קפדנית על החוק. מהמכתב עולה, שהשב"כ מבחין בהקשר זה בין שלוש סיטואציות עיקריות: "חתירה" המלווית בפעילות בלתי חוקית, המצדיקה שימוש בכלי סיכול ואכיפה – כגון מעצר, חיפוש וחקירה; "חתירה" חוקית וגלויה, ה"מתחכנת" עם פגיעה בסדרי המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו – לגביה השירות ינקוט בדרך של "ריסון"

ויסתפק בכלים מחקרניים ולא איסופיים (כלומר יימנע ככלל מהאזנות סתר וכו'); ופעילות "חתרנית" שיש לה מאפיינים חשאיים – אשר עשויה להצדיק גם שימוש בכלים איסופיים, כדי להבטיח שאין בה הסתרה של פעילות לא חוקית. **מכאן, שעל פי עמדת השירות, פעילות פוליטית שנועדה לאתגר את האופי היהודי של מדינת ישראל נתפסת כ"חתירה", אף אם היא גלויה וחוקית לחלוטין. אף שככלל יפעל השב"כ ב"ריסון" ויימנע משימוש בכלים פולשניים כגון האזנות סתר כדי לאסוף מידע בקשר לפעילות מסוג זה, אין הוא סבור שהדבר חורג מסמכותו.**

21. כפי שהבהרנו כבר בעבר, עמדה זו איננה מקובלת עלינו. היא פוגעת בזכויות יסוד חוקתיות ללא הסמכה מפורשת בחוק, ללא תכלית ראויה, ובניגוד לעקרון המידתיות. משום כך, היא נוגדת את פסקת ההגבלה של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ואיננה חוקתית.

22. על חשיבות זכות היסוד העילאית לביטוי פוליטי חופשי אין צורך להרבות מלים. אולם בנוסף על הפגיעה בחופש הביטוי, כאשר רשויות המדינה מתייחסות לעמדה פוליטית זו או אחרת, המקודמת במסגרת החוק, כאל יעד ראוי לטיפול בידי רשויות הביטחון, היא פוגעת באופן קשה וחמור בזכויות לכבוד ולשוויון של כל אותם אזרחים, המזדהים עם עמדה זו.

23. לעניין ההסמכה המפורשת בחוק - סעיף 7 לחוק השב"כ מבהיר באופן שאינו משתמע לשתי פנים שהאיום החתרני עליו מופקד השב"כ הוא אותו איום על ביטחון המדינה ועל "סדרי המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו". אופיה היהודי של מדינת ישראל לא מוזכר כלל בהקשר זה, ולא בכדי; תפקיד השב"כ איננו להתערב בשיח האידיאולוגי או הפוליטי במדינת ישראל, אלא להגן על המשטר הדמוקרטי ככזה. ההכרעה בעניין אופי המדינה היא שאלה אידיאולוגית-פוליטית מובהקת, אשר ראויה לדיון במסגרת המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו. אין לצנן דיון זה או להוציא מתחום השיח הציבורי החופשי, ואין להעביר מסר לציבור, שקידום רעיונות שונים בהקשר זה הוא מעשה "חתרני", הנתפס כאיום על ביטחון המדינה.

24. ככל הוראת חוק, הפוגעת בזכות יסוד, יש לפרש את סעיף 7 לחוק השב"כ, ואת המונח "חתרנות" המופיע בו, בצמצום. גם ביחס לפעילות, המכוונת נגד "המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו", יש לנקוט גישה זהירה, ולאפשר מעורבות השב"כ רק כאשר הפעילות נושאת אופי "חתרני" מובהק – פעילות חשאית, אשר נועדה, למשל, להביא להפיכה אלימה.

"חתרנות" במדינה דמוקרטית – החוק הקנדי

25. לעניין הפרשנות שראוי להעניק למונח "חתרנות" במדינה דמוקרטית, ניתן לקבל השראה מהחוק הקנדי, המסדיר את סמכויות ה- Canadian Security Intelligence Service

(CSIS). על פי סעיף 12 ל-³CSIS Act, תפקיד ה-CSIS הוא בין השאר לאסוף מידע לגבי מעשים, שקיים לגביהם יסוד סביר לחשד שיסכנו את ביטחון המדינה :

"The Service shall collect, by investigation or otherwise, to the extent that it is strictly necessary, and analyze and retain information and intelligence respecting activities that may on reasonable grounds be suspected of constituting threats to the security of Canada and, in relation thereto, shall report to and advise the Government of Canada."

בהמשך החוק, המונח "איומים על ביטחון קנדה" מוגדר כך :

"(a) espionage or sabotage that is against Canada or is detrimental to the interest of Canada or activities directed toward or in support of such espionage or sabotage;
(b) foreign influenced activities within or relating to Canada that are detrimental to the interests of Canada and are clandestine or deceptive or involve a threat to any person;
(c) activities within or relating to Canada directed toward or in support of the threat or use of acts of serious violence against persons or property for the purpose of achieving a political, religious, or ideological objective within Canada or a foreign state; and
(d) activities directed toward undermining by covert unlawful acts, or directed toward or intended ultimately to lead to the destruction or overthrow by violence of, the constitutionally established system of government in Canada, **but does not include lawful advocacy, protest or dissent, unless carried out in conjunction with any of the activities referred to in paragraphs (a) to (d).**"

26. ההגדרה בחוק הקנדי מבהירה, הן על דרך החיוב והן על דרך השלילה, כי מחאה חוקית, ואף מחאה לא חוקית שהיא גלויה ואיננה כרוכה באלימות רצינית או באיום על אדם, אינה יכולה להיחשב "איום על הביטחון" שבסמכות שירות הביטחון לחקור. ברי, כי עמדת השב"כ ביחס לייעודיו ולמהות המושג "חתרנות" – הן בהקשר של מחאה הגולשת להפרות סדר, והן ביחס לביטוי חוקי - לא היתה צולחת מבחן קפדני זה.

זימון בידי המשטרה – ויצירת מצג שווא לקיומן של סמכויות חקירה

27. כפי שעולה מתלונותיהם של מר סידאווי ומר כ', וכפי שעולה מהמקרים הנוספים המובאים לעיל, זימון של אנשים ל"שיחות אזהרה" בשב"כ נעשה במקרים רבים

³ Canadian Security Intelligence Service Act (R.S., 1985, c. C-23), available at: <http://laws.justice.gc.ca/en/C-23/index.html>

באמצעות משטרת ישראל. בחלק מהמקרים, השיחה אף מתנהלת כאשר ה"חשוד" נתון במעצר או אף כבול באזיקים.

28. אין צריך לומר, כי שיטת פעולה זו יוצרת ערבוביה פסולה בין סוגים שונים של שיחות וחקירות, המביאה לפגיעה קשה בזכויות ה"נחקר". הדעת אינה סובלת, כי אדם המקבל זימון לתחנת משטרה לא ידע, האם הוא מוזמן לחקירה כחשוד במסגרת חקירה פלילית מקובלת, או שמא הוא מתבקש להגיע לתחנה כדי לשמש כלי לאיסוף מידע במסגרת מסע דיג רחב. דווקא הטענה, כי תחקורו של מר סידאווי נדרש כדי "לאשש או להזים" חשד המתקיים נגדו, מחזקת את הפסול שבשיטה: שכן, אם זהו המצב, הרי שזכותו לדעת זאת ולהיחקר תוך שמירת זכויותיו כחשוד.

29. מבלי לגרוע מטענותינו העקרוניות לעניין היקף סמכות השב"כ לפעול בהקשר זה, הרי שאף לו היה השב"כ מוסמך לשוחח עם אנשים כדי לאסוף מידע כללי, שלא במסגרת "חקירה" פורמאלית, היה עליו להימנע לכל הפחות מיצירת מצג שווא לעניין הסטטוס של ה"שיחה" וחובת האזרח להשתתף בה. אמת, גם אזרח המקבל זימון לחקירה במשטרה אינו חייב על פי חוק להתייצב, וקיים צורך בהסדרת נושא זה גם בהקשר המשטרתי הכללי – אולם חומרה מיוחדת נודעת לשימוש בזימון המשטרתי כדי ליצור אצל אדם את התחושה, שהוא חייב להגיע לשיחה בשב"כ, שעל פי הטענה כלל איננה בגדר "חקירה".

30. בהקשר זה יוער, כי סעיף 8 לחוק השב"כ, המסדיר את סמכות השירות לנהל חקירות, קובע כי:

"(א) לצורך מילוי תפקידיו מוסמך השירות, באמצעות עובדיו –

(1) לקבל ולאסוף מידע;

(2) להעביר מידע לגופים אחרים...

(3) לחקור חשודים וחשדות בקשר לביצוע עבירות או לערוך

חקירות לשם מניעת עבירות בתחומים המופרטים בסעיף

7(ב)(1), וכן בתחומים שקבעה הממשלה לפי סעיף 7(ב)(6);

[...]

(ב) לשם מילוי תפקידי השירות לפי סעיף 7(ב)(1), (2) או (6), יהיו לבעלי

תפקידים מבין עובדי השירות סמכויות שוטר לפי החיקוקים

שבתוספת..."

משמע, לאנשי השב"כ מוקנית הסמכות המשטרית לחקור חשודים בביצוע עבירות הקשורות לתפקיד השב"כ, או כאשר הדבר נדרש למען "סיכול ומניעה של פעילות בלתי חוקית שמטרתה לפגוע בביטחון המדינה, בסדרי המשטר הדמוקרטי או במוסדותיו". מהטעמים המפורטים בהרחבה לעיל, אין לראות במחאה - אף כזו לגביה קיים חשד שגלשה או תגלוש להפרות חוק – כפעילות מעין זו. בנסיבות אלה, כאשר לשב"כ לא עומדת סמכות חוקית לחקור אדם, הניסיון לטשטש את הסטטוס של השיחה באמצעות זימונים משטרתיים היא חמורה במיוחד.

31. לאור כל האמור לעיל אנו פונים אליך בבקשה להנחות את השב"כ בדבר הפרשנות החוקתית הראויה של סעיף 7 לחוק, המגדיר את תפקיד השב"כ ביחס לפעילות פוליטית. בהקשר זה נבקשך:

א. להבהיר שאין לראות במחאה אזרחית "חתרנות", המאיימת על "ביטחון המדינה" או על "סדרי המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו" - וזאת, אף אם מדובר במחאה, לגביה קיים חשד כי גלשה או תגלוש להפרות סדר.

ב. להבהיר שאין השב"כ מוסמך לעקוב אחר פעילות פוליטית, אלא אם מתקיימים שני תנאים מצטברים: האחד, שהיא מאיימת על ביטחון המדינה או על המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו; והשני, שהיא בעלת אופי "חתרני" מובהק. בהקשר זה יש להבהיר באופן חד משמעי, שאין זה מתפקידו של השב"כ לעסוק בפעילות פוליטית חוקית, המאתגרת את הגדרת המדינה כמדינה יהודית. גם ביחס לפעילות פוליטית, המאתגרת את האופי הדמוקרטי של המדינה, אין לאפשר מעורבות השב"כ אלא אם הפעילות היא "חתרנית" - חשאית - באופיה, ואלא אם קיים חשד אמיתי, שמטרתה לאיים באופן ממשי על המשטר הדמוקרטי ככזה.

ג. להבהיר שאין לזמן אזרחים לשיחות בשב"כ, שאינן נערכות במסגרת סמכות החקירה המוקנית לו על פי דין, וכי בוודאי שאין לעשות כן באמצעות משטרת ישראל או בחסותה, תוך יצירת מצג שווא כאילו החקירה נערכת על פי סמכות כדין.

32. נבקשך להשיב לנו בהקדם, שכן התלונות על מקרי המעורבות של השב"כ בפעילות פוליטית הולכות ומתרבות, וקיימת חשיבות עליונה, באווירה הפוליטית הטעונה של היום, להבהרת המצב המשפטי בנושא זה לשם שמירה על חופש הביטוי והמחאה הפוליטיים בישראל. בנוסף על כל האמור לעיל, נבקש לקבל בהקדם תשובה בעניין תלונתו של מר כ' אשר הוגשה כאמור כבר ביום 4.8.2010 (העתק מצ"ב לנוחיותך).

בכבוד רב,

לילה מרגלית, עו"ד